

Funktionsrätt Sveriges plattform för habilitering

Funktionsrätt Sveriges vision

Är ett samhälle för alla, där alla människor är delaktiga på lika villkor. Ett samhälle där alla människor möts med respekt oavsett funktionsförmåga.

Vi arbetar långsiktigt för att habilitering ska ses som en viktig del av hälso- och sjukvården och för att belysa dess betydelse för god livskvalitet och förbättrad arbetsförmåga. En helhetssyn på habilitering innebär att ta hänsyn till och väga samman alla livsområden och kriterier för livskvalitet som är relevanta i brukarens liv.

Funktionsrätt Sveriges medlemsförbund har på ordförandemöte 2014 enats om denna plattform, som ligger till grund för vårt fortsatta intressepolitiska arbete med habilitering.

Utgångspunkter

”Habilitering - insatser som ska bidra till att en person med medfödd eller tidigt förvärvad funktionsnedsättning, utifrån dennes behov och förutsättningar, utvecklar och bibehåller bästa möjliga funktionsförmåga samt skapar goda villkor för ett självständigt liv och ett aktivt deltagande i samhällslivet.”

Ur Socialstyrelsens föreskrifter, SOSFS 2008:20, 2§

I följande officiella dokument fastställs rätten till en god hälso- och sjukvård. Habilitering utgör en central del i denna rätt. Dokumenten anger de olika huvudmännens ansvar. De anger vidare utgångspunkterna för en god habilitering och klargör hur habilitering ska prioriteras i förhållande till andra delar inom hälso- och sjukvården. Dokumenten fastställer slutligen också den enskildes rätt till delaktighet och inflytande i vården.

- FN:s Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (Artikel 26 Habilitering och rehabilitering)
- Hälso- och sjukvårdslagen (3 b § och 18 b §)
- Prioriteringar inom hälso- och sjukvården (Avsnitt 7.3 Riktlinjer, Regeringens proposition 1996/97:60)
- LSS (råd och stöd)
- Socialtjänstlagen (kap 5, 7 §, 8 § och 8a § Socialtjänstlagen 2001:453)
- Socialstyrelsens föreskrifter SOSFS 2008:20
- Socialstyrelsens vägledning - Samverkan i re/habilitering - en vägledning, artikel nr. 2008-126-4

Så här ser det ut idag

Det finns lagstiftning och riktlinjer som reglerar rätten till habilitering för barn, ungdomar och vuxna men de följs inte och därför går utvecklingen åt fel håll. Vi ser allt större skillnader på tillgång till habilitering och hur den organiseras över landet. Trots flera rapporter som visar på bristerna har inget gjorts!

Vi ser stora skillnader över landet i tillgången till habilitering. Huvudmannaskapet varierar också. Ibland ligger habiliteringen helt eller delvis under landstingets ansvar och ibland helt eller delvis under en kommunal nämnd. I många landsting saknas även en heltäckande beskrivning över hur habiliteringen för barn, unga och vuxna ser ut.

Detta skapar övergångsproblematik både mellan olika åldrar och till närstående specialiteter vilket i sin tur leder till bristande kontinuitet i vården. Enskilda och anhöriga får ta ett orimligt stort ansvar som leder till stress, oro och ohälsa.

Splittringen leder även till stora skillnader i hur man bedömer rätten till habilitering. Det görs exempelvis olika bedömningar för LSS personkretsar vilket gör att grupper ställs utanför. Det särskilda expertstödet enligt insatsen Råd och stöd urholkas. Behovet av habilitering ur ett livslångt perspektiv uppmärksammas inte.

Det saknas en helhetssyn som innebär att ta hänsyn till och att väga samman alla livsområden och kriterier för livskvalitet som är relevanta i den enskildes liv. Generella riktlinjer styr i stället för individens behov.

Tillgången till specialistkompetens, arbetsätt och sammansättningen av personalgrupper inom habiliteringen varierar starkt. För små habiliteringsenheter är det omöjligt att klara uppdraget. Det saknas specialistutbildning inom flera områden och det finns stora svårigheter att rekrytera till specialistutbildning, mycket beroende på låg status och att habiliteringsområdet är okänt och nedprioriterat inom hälso- och sjukvården.

Regeringen och Socialstyrelsen liksom SKL som sammanhållande kraft känner till problemen men gör inte tillräckligt åt dem. Tillsynen fungerar inte och det har inte gjorts någon uppföljning sedan 2003. Huvudproblemet är att befintliga lagar och riktlinjer inte följs.

Så här vill vi ha det

- Lika rätt och tillgång till habilitering oavsett ålder och var i landet man bor.
- Befintliga lagar och riktlinjer måste följas. En enhetlig tolkning av befintliga lagar och riktlinjer inte minst inom LSS insatsen råd och stöd är en förutsättning för likvärdig möjlighet till habilitering.
- Begreppen habilitering och habiliteringsverksamhet måste utvecklas och förtydligas i olika styrande dokument för att tydliggöra skillnader inom området och i förhållande till angränsande områden som rehabilitering.
- Habiliteringen ska samordnas av landstingen och det krävs en likartad organisationsmodell över landet. Den specialiserade habiliteringen måste ligga hos landstingen.
- Det måste finnas tvärprofessionella team med specialistutbildad personal runt individen. Kompetensförsörjningen inom specialistområdet habilitering måste säkerställas.
- En tydlig samordningsfunktion med namngiven ansvarig som kan bistå enskilda och anhöriga med samordning av olika kontakter. Anhöriga ska inte behöva jaga sina rättigheter och har rätt till ett gott bemötande.
- Rätt till habilitering efter individuella behov. Det måste finnas en helhetssyn på individen utifrån alla livsområden och i ett livslångt perspektiv.
- Barns, ungas och vuxnas egen delaktighet och inflytande över habiliteringen liksom närståendes kunskap och erfarenhet ska vara självklara utgångspunkter för professionen.
- Individen ska erbjudas en habiliteringsplan som utifrån behov och ett helhetsperspektiv fastställer vilka insatser som ingår. Planen måste succesivt följas upp och utvärderas. Övergången mellan olika åldrar och mellan specialistinriktningar inom habiliteringen måste säkerställas.
- Habiliteringen måste ha ett fastställt ansvar att erbjuda handledning och utbildning till riktade målgrupper, inte minst till anhöriga. Insatserna ska ges både på individ och på gruppnivå.
- Det behövs en stark nationell samordning och styrning av habiliteringsområdet samt ett ökat fokus på forskning och utveckling.
- Tillsynen över landstingens och kommunernas barn- och vuxenhabilitering behöver skärpas. En ny heltäckande nationell uppföljning av habiliteringsområdet måste till.

Funktionsrätt Sverige

Landsvägen 50 A Box 1386, 172 27 Sundbyberg

Tel 08-546 404 00

www.funktionsratt.se